

AMOEBBA

Orgaan van de

Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie

Paddestoelenjacht

27ste jaargang no. 7, October 1951

AMOEB A

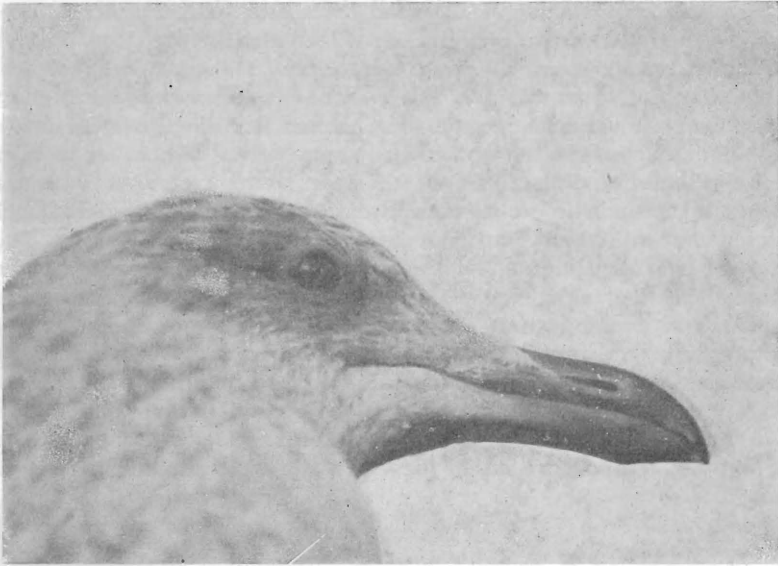
Orgaan van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie

27e jaargang no. 7

Red.: Nico Kok, Geuzenkade 79III, Amsterdam-W.

October 1951

Expeditie: Hanny v. d. Velde, Weesperzijde 244hs, Amsterdam-O.

Vogelleven van de Beer I

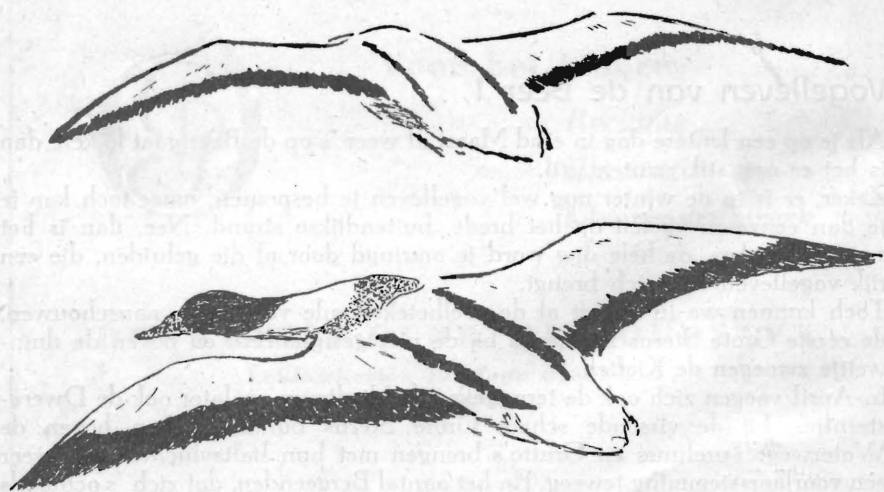
Als je op een lentese dag in eind Maart al weer 's op de Beer gaat kijken, dan is het er nog stil, winters stil.

Zeker, er is in de winter nog wel vogelleven te bespeuren, maar toch kan je je dan eenzaam voelen op het brede, buitendijkse strand. Nee, dan is het voorjaar anders, de hele dag word je omringd door al die geluiden, die een rijk vogelleven met zich brengt.

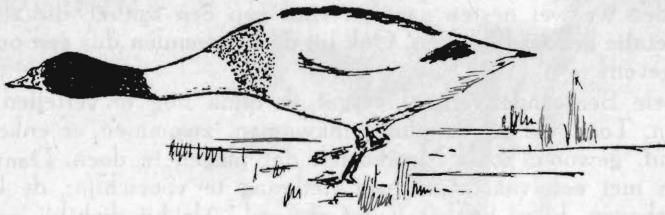
Toch kunnen we in Maart al de veelbetekenende voorboden aanschouwen, de eerste Grote Sterns zijn reeds bij de pier gesignaleerd en boven de duinweijtje zwoegen de Kieften.

In April voegen zich ook de teruggekeerde Visdieven en later ook de Dwergsterntjes, bij de vissende schare Grote Sterns buitengaats en boven de Waterweg. Tureluurs en Grutto's brengen met hun baltsvluchten ook weer een voorjaarsstemming teweeg. En het aantal Bergeenden, dat zich 's ochtends in de duinplasjes ophoudt, breidt zich ook gestaag uit. Waarom zoeken deze grote eenden, of zo je wilt ganzen, toch het zoete water op?

Laten we er 's op af gaan. De Beer telt in het voorjaar verschillende duinplassen: de Kievitenplas, de vennen en 't Breed staan dan voor een groot deel onder water. Later in de tijd vallen de meesten grotendeels droog, behalve de Kievitenplas, waaronder een harde laag ligt. Ze zijn omgeven door Duindoornstruweel, dus genoeg gelegenheid om ons te verschansen. Op een vroege ochtend dan, gaan we op pad. De zon is nog maar net op en werpt een zacht, laag licht over het nog nevelige landschap. Door het Vlierenlaantje, wat vroeger veel mooier móet zijn geweest, lopen we naar de Kievitenplas. Onderweg worden we nog verrast door een stuk of wat Bonte Vliegenvangers, die waarschijnlijk net, na een lange vliegnacht, gearriveerd zijn. Gisteravond waren ze er tenminste nog niet. Ze zullen zich wel een dag, misschien ook wel langer, te goed doen aan vroege insecten, om dan gesterkt weer verder te kunnen trekken. Daar zien we de plas links in de laagte liggen. En, ja hoor, de eerste Bergeenden zijn er al. In groepjes van twee zitten ze zich te poetsen. We dalen wat en vinden dan een goede plek, vanwaar we een overzicht over de plas hebben, terwijl de vogels onze aanwezigheid nauwelijks zullen opmerken. Kapmeeuwen zijn er lekker aan het poedelen en aan de oever tegenover ons staan Bonte Pieten met hun snavels in de veren. Een paartje Slobeenden zwemt de beschermende rietkraag in. Zo nu en dan vallen er Bergeenden in. Met twee tegelijk komen ze aanvliegen. Ze zijn al gepaard. Het kleinere wijfje vliegt voorop en daarachter het mannetje. Dit gaat vrijwel altijd op, waarom ze het doen begrijp je niet. Misschien is er door nauwlettend observeren achter te komen. Verschillende exemplaren zijn nu aan het baden, wat je ze in zout water maar zelden ziet doen. Ze werpen met hun kop, die ze eerst indopen, met een achterwaartse beweging water over hun rug. Dit herhaalt zich een paar keer, waarna het vocht weer uit de wieden wordt geklapt. Een eigenaardige beweging, net alsof ze willen opvliegen, maar niet van het water kunnen los komen.

Het wijfje vóór het mannetje . . . .

Dreigend . . .

Daar zien we twee Bergeenden, die elkaar nogal dicht genaderd zijn, orgeltje draaien. De arm en hand van de orgeldraaier komen overeen met hals en kop van de Bergeend. Ze lopen op elkaar toe en dan brengt de linker de hals en kop naar voren, zodat ze in één lijn komen met de rug (zie tekening). De ander wendt zich dan af en de linker gaat weer voedsel zoeken. We hadden hier vast met agressiviteit te maken en die wonderlijke, horizontale houding zal wel een dreighouding of imponeerhouding zijn. We zien het vaak bij vogels, die nog helemaal geen nest hebben en nog sociaal in een groep leven, dat er zo nu en dan agressief gedrag optreedt tegen een individu, dat te dichtbij komt. Het is alsof ze in een klein gebiedje, steeds om zich heen, geen ander dulden. Een soort territorium dus. Het verdedigen geschiedt nogal bij vlagen; waar ze zich het ene ogenblik druk om maken, laten ze zich even later welgevallen. Behalve dat baden speelt ook de copulatie zich in het zoete water af. Vaak zie je dan ook stukken van de balts en soms helemaal volledig tot en met de eigenlijke paring toe. Ik zal er 's een uit m'n aantekeningen overnemen.

5 Mei '50 — Kievitenplas.

Een mannetje zwemt om een wijfje heen, steeds veren poetsend, waardoor een deel van de vleugel omhoog gedrukt wordt — deze kant steeds naar wijfje gekeerd — mannetje draait steeds om haar heen — wijfje doet niets — man en wijf baden, gooien water over zich heen — plotseling wijfje onder water — man erop, van achter af — wijfje helemaal onder — man schudt met staart heen en weer en drukt 'm naar beneden — copulatie.

Wijfje komt na enkele sec. boven — mannetje pakt haar met snavel bij de kop en rukt even — laat los, daarna mannetje en wijfje baden — geen geluid bij de balts.

En alsof het nog niet mooi genoeg was, dat je dit op een paar meter afstand gezien had, kwam er even later een Steltkluut voorbij lopen, die op z'n gemak aan het fourageren was. Dat zijn van die verrassingen, die de Beer altijd in petto heeft!

Zo tegen een uur of tien, elf zien we al weer verscheiden paartjes de lucht in gaan. Anderen hokken nu bij elkaar op een duintop of aan de rand van de plas, maar in het water zie je ze bijna niet meer. Ze staan er zo'n beetje te dommelen, totdat er één de rust komt verstoren, dan is de lucht vol van die gezellige Bergeendengeluiden. Tegen de middag verdwijnen ze allemaal, ze gaan dan fourageren op de slikken en in de zwinnetjes.

Ze zullen nu ook al wel voor een nestgelegenheid moeten zorgen. Konijnenholen genoeg op de Beer, maar of er genoeg onbewoonde bij zijn? Misschien doen ze het hier ook wel zonder konijnenerfenissen, net als op Terschelling.

Daar vonden we wel nesten aan het eind van een tunnel, die ze door de dichte vegetatie geboord hadden. Ook bij de Bergeenden dus een onafhankelijkheidsstreven!

Na dat hele Bergeendenverhaal vergat ik bijna nog te vertellen van die Meerkoeten. Toen we bij de plas aankwamen, zwommen er enkele Meerkoeten rond, gewoon, zoals Meerkoeten dat plegen te doen. Daar komt er ergens één met een vaartje uit een rietkraag te voorschijn; de kop laag, vooruitgeschoven, bijna op het water rustend. Als hij dichtbij een ander komt, draait hij z'n vleugels wat naar voren en heft ze wat op. De kop blijft laag op het water. Frontaal zwemt hij op de ander af. Prachtig is hij zo, de witte bles steekt fel af tegen een violet-zwart veld. Eén groot signaal! De ander zwemt eerst weg, neemt echter een eindje verder dezelfde houding aan. Het wordt een wilde achtervolgpartij, totdat er een zich watertrappend uit de voeten maakt. Je kunt dit ook zien in parkvijvers. Het is een dreig-houding, die gebruikt wordt bij het verdedigen van het territorium.

Maar laten we eens opstappen en ook nog even op het strand gaan kijken. Want hier heeft de Beer toch wel z'n glorie aan te danken. Dit groene, brede strand herbergt binnenkort vele nederzettingen van duizenden Meeuwen en Sterns. Er zijn al Kapmeeuwen met eieren, maar de Grote Sterns zijn nog in de lucht. Het duurt lang dit jaar voor ze gaan zitten, het weer is dan ook wel guur en winderig. Elke morgen wordt er dan naar 't weer gekeken; zou het vandaag lukken? Op een dag met wat minder wind en wat meer zon hebben zich dan duizenden Grote Sterns voor tien weken op het Groene Strand gevestigd. Als het weer nu maar goed blijft, want door slecht weer of andere storing kan alles weer verloren gaan. En dan is het maar weer op een beetje redelijker weer wachten. Het gevaar, dat ze dan na enkele pogingen verder trekken om een andere broedplaats te zoeken, is niet denkbeeldig. Dus dan is het strand taboe voor ons!

Hoe kiest zich nu zo'n groep Sterns een broedplaats?

Je kunt een paar jaar naar de nederzettingen kijken, maar veel is er niet uit te halen. Dan zitten ze tussen de Melkdistels op het vlakke strand, dan nemen ze een paar lage duintjes.

Wat echter wel altijd opvalt bij elke Grote-Sternkolonie is, dat ze steeds omringd zijn door Kapmeeuwnesten. Nu moet je je niet voorstellen, dat er een aaneengesloten keten van Kapmeeuwenhuishoudens om zo'n Sternkolonie ligt. Maar aan de rand vinden we steeds een aantal Kapmeeuwen. Deze hebben vaak al eieren als de Grote Sterns pas gaan zitten. Soms ook vestigen beide soorten zich tegelijkertijd. Het lijkt of de Sterns de Kapmeeuwen zoeken, of er een zekere binding tussen beide soorten is.

Misschien profiteren de Sterns wel met alarm van die vooruitgeschoven Kapmeeuwenposten. Ze reageren in ieder geval wel op de alarmkreet van de Kapmeeuw. Het kan ook best zijn, dat zo'n enkele Kapmeeuw veel oplettender rondspiedt, omdat ie voor zichzelf moet zorgen, dan zo'n Sternkolonie. Hier kan, om 't eens menselijk te zeggen, de ver doorgevoerde socialisatie geleid hebben tot minder verantwoordelijkheidsgevoel der individuen. Er wordt teveel op de anderen vertrouwd.

Of het een juiste verklaring is, is natuurlijk nog de vraag. In ieder geval is het een interessant probleem.

Jan Rooth